

розвиток. Тому завданням процесу фізичного виховання учнів означеної нозології є комплексний вплив на елементи, що лежать в основі психомоторної діяльності. Високий рівень їх розвитку є основою ефективного прояву усіх психомоторних проявів та буде створювати передумови для розвитку вже окремих здібностей, що є провідними у тій чи іншій руховій діяльності.

Перспектива дослідження. Перспективу подальшого дослідження вбачаємо в удосконаленні процесу розвитку психомоторних здібностей у дітей зі зниженим слухом різних вікових категорій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Байкина Н. Г., Мутьев А. В., Крет Я. В. Влияние потери слуха на адаптационные и реабилитационные процессы глухих подростков. *Адаптивная физическая культура*. 2003. № 1. С. 3–5.
2. Колишкін О. В. Теоретико-практичні основи адаптивної фізичної культури : навч. посіб. Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2014. 424 с.
3. Липа В. А. Основы коррекционной педагогики : учеб. пособ. Донецк : Лебідь, 2002. 327 с.
4. Частные методики адаптивной физической культуры : учеб. пособ. / под ред. Л. В. Шапковой. М. : Советский спорт, 2004. 464 с.
5. Фомічова Л. І. Ознайомлення з оточуючим дітей з вадами слуху : навч. посіб. К., 2002. 271 с.

Нікіта КОРОТАЄВ

студент I курсу магістратури спеціальності
016 Спеціальна освіта. Тифлопедагогіка
Український державний університет
імені Михайла Драгоманова
Науковий керівник – **О.М. ПАЛАМАР**
канд. психол. наук, доцент

ВІТЧИЗНЯНИЙ ТА ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД З НАВЧАННЯ БРАЙЛІВСЬКОМУ ПИСЬМУ

У статті розглядається питання вітчизняного та зарубіжного досвіду з навчання Брайлівському письму осіб з порушеннями зору різних вікових груп. Задля подальшої модернізації та поліпшення вітчизняної системи навчання шрифту Брайля було проаналізовано досвід зарубіжних фахівців-тифлопедагогів. Здійснено загальний огляд систем навчання незрячих та осіб із залишковим зором рельєфно-крапковому шрифту в таких країнах як Німеччина, Франція, Японія. Окремо наголошено увагу на збільшенні обсягів використання комп'ютерних технологій в процесі навчання осіб з порушеннями зору не тільки під час навчання системи Брайля, а й у всьому тифлопедагогічному процесі. Шляхом впровадження зарубіжного досвіду в процес навчання системи

шестикрапки Брайля на теренах України вбачається у підвищенні обізнаності вітчизняних тифлопедагогів відносно практичного досвіду зарубіжних фахівців.

Ключові слова: шрифт Брайля, зарубіжні тифлопедагоги, технології, порушення зору.

Korotaiev N. Domestic and foreign experience in teaching braille writing.

The article discusses the issue of domestic and foreign experience in teaching Braille writing to people with visual impairments of different age groups. In order to further modernize and improve the domestic Braille training system, the experience of foreign specialists-tiflopedagogs was analyzed. A general review of training systems for blind people and people with residual vision of the relief-dot font in countries such as Germany, France, Japan has been carried out. Separately, attention is paid to the increase in the use of computer technologies in the process of training people with visual impairments, not only during the training of the Braille system, but also in the entire tiflopedagogical process. By introducing foreign experience in the learning process of the system of Braille on the territory of Ukraine, it is seen in raising the awareness of domestic tiflopedagogs regarding the practical experience of foreign specialists.

Keywords: Braille, foreign tiflopedagogs, technology, visual impairment.

З моменту створення та широкого поширення шрифту Брайля, який полегшив життя незрячим людям, світова педагогічна спільнота активно працювала над вдосконаленням методів та засобів для ефективного вивчення цієї системи незрячими різного віку. Особлива увага була приділена навчанню молодших школярів, які опановують грамоту. За століття існування рельєфно-крапкового шрифту Брайля було винайдено та апробовано безліч методологічних підходів та приладів, які стали традиційними [3]. Проте, з розвитком суспільства, змінюються підходи та засоби навчання, що зумовлює необхідність у постійному вдосконаленні. Сучасні науково-методичні підходи та засоби навчання незрячих постійно покращуються завдяки новим підходам та пристроям, що використовуються в педагогічній практиці.

Однак, у контексті розвитку й вдосконалення підходів та засобів навчання незрячих, важливо не забувати про імпорتنість таких аспектів, як взаємовідносини, обмін та використання практичного досвіду зарубіжних спеціалістів. Українські тифлопедагоги вже давно співпрацюють з фахівцями з різних країн, таких як Польща, Німеччина, Франція, Іспанія, Америка та безліч інших, обмінюючись досвідом практичної діяльності, що сприяє розвитку та покращенню методологічної основи навчання осіб з порушеннями зору, а також допомагає окремим тифлопедагогам впроваджувати у власну педагогічну діяльність наробітки зарубіжних спеціалістів.

Якщо йде мова про навчання дітей з порушенням зору та використання шрифту Брайля, то спочатку варто згадати про те, як це роблять в інших країнах Європейського Союзу. Загалом, процес вступу до навчальних закладів для осіб з обмеженими можливостями в цих країнах досить схожий на той, який існує в Україні. У системах країн Європейського Союзу багато уваги приділяється розробці програм та наданню порад батькам та педагогам, і цим займаються лікарі, психологи та педагоги з різних державних та приватних установ, що співпрацюють між собою на різних рівнях комунікації [2].

Означаючи навчання осіб з порушеннями зору системі шрифту Брайля, варто зауважити, що у різних країнах цей процес може відбуватися в різних навчальних або реабілітаційних установах. Наприклад, в Німеччині та Франції перший рівень навчання шести-крапки проводиться в загальноосвітніх школах, які обов'язково є інклюзивними, допомагаючи незрячим дітям за допомогою спеціально підготовлених фахівців. У Республіці Польща діти з порушеннями зору ознайомлюються з системою Брайля в рамках програми ранньої реабілітації в групах до 10 дітей у реабілітаційних центрах [1]. Також у країнах Євросоюзу широко поширюється практика «домашніх» або «мігруючих» вчителів-тифлопедагогів (або ж фахівців, котрі пройшли відповідну спеціальну підготовку), які можуть бути включені до загальної системи навчання дітей з порушеннями зору залежно від країни.

На відміну від Європейських країн, лідером в азійському регіоні серед модернізації практичних способів навчання системи шести-крапки та поширення в суспільстві є Японія. В Японії навчання системі шрифту Брайля зазвичай відбувається в спеціальних закладах для незрячих та слабозорих дітей, а також у реабілітаційних центрах. Навчання зазвичай розпочинається від 6-річного віку та включає як теоретичне, так і практичне навчання. У деяких школах для сліпих і слабозорих дітей у Японії навчання шрифту Брайля може починатися вже з 3-річного віку.

Крім того, в Японії існує Асоціація Шрифту Брайля, котра є неприбутковою організацією, заснована в Токіо у 1948 році з метою підтримки і поширення шрифту Брайля для незрячих людей в Японії.

Організація пропагує використання шрифту Брайля у різних сферах життя, від освіти до культурного дозвілля та забезпечує незрячим

людям доступ до книжок, журналів та інших видань у форматі Брайля. Вона також здійснює науково-дослідну роботу та забезпечує розробку нових технологій та матеріалів для поліпшення життя незрячих людей.

Асоціація Шрифту Брайля в Японії займається не тільки розповсюдженням шрифту Брайля, але й збиранням коштів для допомоги незрячим людям, здійсненням соціальних програм та підтримкою досліджень в галузі офтальмології та реабілітації.

З часом, зрозуміло, що розвиток технологій і новітні досягнення в інформаційній технології відкривають безмежні можливості для покращення навчання та розвитку осіб з порушеннями зору. Розробники програмного забезпечення розробляють спеціальні додатки та засоби, які дозволяють людям з порушеннями зору легше опанувати матеріал, забезпечують доступ до інформації та полегшують їхнє повсякденне життя.

Наприклад, інженери стартапу ORama AI (Індія) винайшли рукавичку, яка допомагає вивчити шрифт Брайля. У рукавиці встановлено електронний модуль, розташований між великим і вказівним пальцями, який має камеру та світлодіодну лампу. Світло падає на друковані точки Брайля під кутом, що забезпечує створення висококонтрастного візерунка тіней на білому папері. Камера записує цей візерунок, який програмне забезпечення, засноване на штучному інтелекті, порівнює зі шрифтом Брайля. Після цього голосова система повідомляє користувачеві, який символ відповідає цьому візерунку. Головна ідея полягає в тому, що в подальшому людина зможе ідентифікувати кожен символ на дотик без потреби в рукавиці.

Індія є однією з світових країн-лідерів в розробці засобів та пристроїв для незрячих та осіб із залишковим зором. В даній країні активно ведуться розробки інноваційних технологій для осіб із порушеннями зору, такі як програмне забезпечення з голосовим ввімкненням та навігацією для смартфонів. Ці технології допомагають незрячим використовувати технології інформаційного та комунікаційного зв'язку, що робить процес навчання та їхній життєвий досвід більш комфортним та доступним.

Окрім цього, у Індії існують державні та приватні організації, які надають роботу незрячим людям, наприклад, в галузі програмування та розробки програмного забезпечення. Це допомагає забезпечити

занятість та розвиток для людей з порушеннями зору, що є вкрай важливим фактором у поліпшенні їхнього рівня життя.

Кажучи про досвід зарубіжних фахівців-тифлопедагогів, важливо зазначити, що вони більш ефективно використовують комп'ютерні технології для навчання людей з порушеннями зору, ніж українські фахівці [4]. У спеціальних школах для незрячих та в реабілітаційних центрах, тифлокомплекси, оснащені брайлівським дисплеєм, є обов'язковими, що покращує процес навчання.

Звідси постає нагальне питання малого фінансового забезпечення державою спеціальних навчальних закладів для дітей з порушеннями зору та реабілітаційних установ. Наразі в різних країнах безліч науковців спрямовують свої сили та знання на покращення процесу навчання шрифту Брайля та полегшення життя в суспільстві людей з порушеннями зору. Різноманітні засоби, не тільки тифлокомплекси та брайлівські дисплеї, можуть поліпшити весь тифлопедагогічний процес навчання рельєфно-крапковому шрифту Брайля. Вони мають використовуватись в педагогічній діяльності тифлопедагогів України.

Врешті решт, варто зазначити, що підвищення свідомості суспільства щодо проблем та потреб людей з порушеннями зору є важливою складовою поліпшення та модернізації методологічної бази навчання рельєфно-крапкового шрифту Брайля. Для цього потрібно активно просувати інформацію про проблеми людей з порушеннями зору, про можливості, які створюються для них та про те, як вони можуть бути включені в різноманітні сфери життя. Це допоможе покращити їхнє соціальне становище та забезпечити повне задоволення їхніх потреб та прав, що в подальшому відіб'ється на збільшенні кількості спеціалістів-тифлопедагогів, котрі зможуть докорінно поліпшити методи та засоби навчання шрифту Брайля людей з порушеннями зору.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Мельник Н. Навчання шрифту Брайля в Польщі: історія та сучасний стан. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія», серія «Педагогічна»*. 2018. №2. С. 142-148.
2. Разумова О. Навчання шрифту Брайля в Європі: історія та сучасний досвід. *Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України*. 2016. №238. С. 217-222.

3. Рельєфно-крапкове письмо. Шрифт Л. Брайля : підручник для студентів вищих навчальних закладів / Є. П. Синьова, Л. Г. Медведок, Т. М. Гребенюк, Г. П. Серпутько. Київ, 2019. 332 с.

4. Федорець П. С. Технічні засоби в реабілітації інвалідів по зору : навч. посіб. Київ, 2006. 76 с.

Олександра КРАВЧУК

студентка 1 курсу
спеціальності 016 Спеціальна освіта
(Тифлопедагогіка. Сурдопедагогіка)
Сумський державний педагогічний
університет імені А.С.Макаренка
Науковий керівник – **О. В. КОЛИШКІН**,
канд. пед. наук, доцент

РОЗВИТОК ТВОРЧОГО САМОВИРАЖЕННЯ УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ЗІ ЗНИЖЕНИМ ЗОРОМ ЗАСОБАМИ ТЕАТРАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Стаття присвячена проблемі розвитку творчого самовираження учнів початкових класів зі зниженим зором засобами театральної діяльності. У статті обґрунтовано значення театральних засобів для розвитку творчих здібностей та комунікативних навичок учнів зі зниженим зором. Автор розглядає педагогічні підходи та методи роботи з учнями зі зниженим зором, які допоможуть активізувати їх творче самовираження у процесі театральної діяльності.

Ключові слова: розвиток, творче самовираження, учні зі зниженим зором театральна діяльність.

Kravchuk O. Development of creative self-expression of primary class students with improper vision through theatrical activities

The article is devoted to the problem of the development of creative self-expression of primary school students with reduced vision by means of theatrical activity. The article substantiates the importance of theater tools for the development of creative abilities and communication skills of students with reduced vision. The author considers pedagogical approaches and methods of working with students with reduced vision, which will help to activate their creative self-expression in the process of theatrical activity.

Key words: development, creative self-expression, students with reduced vision, theatrical activity.

Постановка проблеми. Дана наукова стаття ставить за мету дослідити розвиток творчого самовираження учнів початкових класів зі зниженим зором та визначити роль театральної діяльності у цьому процесі. Звертаючись до актуальної проблеми, пов'язаної з особливим навчанням учнів зі зниженим зором, стаття пропонує використовувати театральну діяльність як ефективне стимулювання творчого потенціалу